

Áætlun Giljaskóla gegn einelti

Stefnuyfirlýsing Giljaskóla

Starfsfólk Giljaskóla lýsir því yfir að hvorki einelti né annað ofbeldi er liðið í skólanum. Leitað er allra leiða til að fyrirbyggja einelti og áhersla lögð á að leysa þau mál sem upp koma á farsælan hátt. Giljaskóli á að vera öruggur vinnustaður þar sem starfið mótast af umhyggju, ábyrgð og lífsgleði. Stefnt að því að nemendur læri að setja sig í spor annarra, sýna umburðarlyndi og bera virðingu fyrir öðrum.

Hvað er einelti?

Einelti er endurtekið ofbeldi, líkamlegt eða andlegt, þar sem einn eða fleiri níðast á öðrum, sem á erfitt með að verjast. Einelti getur birst í ýmsum myndum þótt algengast sé að flokka það í tvo flokka, andlegt og líkamlegt.

Einelti getur verið

Líkamlegt: barsmíðar, spörk, hrindingar eða skemmdarverk

Munnlegt: uppnefni, niðrandi athugasemdir og endurtekin stríðni

Skriflegt: tölvuskeyti, sms–skilaboð, bloggsíðuskrif, krot og bréfasendingar

Óbeint: baktal, útskúfun eða útilokun úr félagahópi

Efnislegt: eigum barnsins stolið eða þær eyðilagðar

Andlegt: þegar barnið er þvingað til að gera eitthvað sem stríðir algjörlega gegn réttlætiskennd þess og sjálfsvirðingu.

Einelti er ofbeldi sem getur haft alvarlegar afleiðingar í för með sér bæði fyrir þolanda og geranda. Andlegt ofbeldi, eða áreiti, hefur oft verri afleiðingar í för með sér en líkamlegt. Einelti hefur iðulega alvarleg áhrif á nám, líðan og félagsþroska einstaklinga.

Aðgerðateymi

Aðgerðateymi hefur umsjón með og sinnir faglegri forystu í eineltismálum innan skólans og veitir kennurum, nemendum og foreldrum leiðsögn.

Í aðgerðateymi eru: Skólastjóri, aðstoðarskólastjóri, skólaráðgjafi, deildarstjóri og námsráðgjafi.

Forvarnir til að koma í veg fyrir einelti

Mikilvægt er að börn séu alin upp við jákvæða athygli. Í Giljaskóla er stefnt að því að nemendur læri að setja sig í spor annarra, sýna umburðarlyndi og bera virðingu fyrir öðrum. Sjálfsöruggt barn er síður líklegt til að vera lagt í einelti og er betur í stakk búið til að takast á við stríðni og einelti.

Áherslur skólans og almennar fyrirbyggjandi aðgerðir

- Áhersla á jákvæðan, lýðræðislegan skólabrag
- Vinna með áherslur í sýn skólans og leitast við að láta þær einkenna vinnubrögð og viðmót starfsmanna
- Öflugt samstarf heimila og skóla frá byrjun skólagöngu
- Markviss innleiðing Uppbyggingarstefnu og regluleg notkun „verkfæra“ sem henni fylgja

- Reglulegir bekkjarfundir þar sem rætt er um samskipti innan hópsins og við aðra
- Fræðsla um einelti fyrir nemendur, foreldra og starfsfólk
- Heimsóknir, t.d. frá lögreglu, sálfræðingi eða öðrum sem koma að eineltismálum eða hafa jafnvel orðið fyrir einelti
- Opin umræða um einelti í bekkjardeildum, t.d. með lestri á sögum og umræðum um einelti, hegðun, samskipti og líðan
- Stuðningur við kennara og aðra starfsmenn með menntun og fræðslu
- Reglulegar kannanir þar sem spurt er um einelti
- Aðstoðarmenn úr hópi bekkjarfélaga fyrir nýja nemendur 2. – 10. bekkjar
- Gott samstarf vinabekkja þar sem eldri nemendur eru hvattir til að gæta þeirra yngri
- Skipulagðir leikir og leikjastöðvar í frímínútum
- Virk gæsla í vinnuhléum, á göngum, í matsal, á útisvæði og í íþróttahúsi. Skipulag kennslu taki mið af þjálfun nemenda í samvinnu og samstarfi. Áhersla á góða bekkjarstjórnun, reglusemi og öguð vinnubrögð
- Þjálfun kennara í viðtalstækni vegna eineltismála
- Skilvirkt upplýsingaflæði
- Regluleg endurskoðun eineltisáætlunar Giljaskóla.

Hlutverk umsýjónarkennara er m.a. að

- leiðbeina nemendum um eftirsóknarverða hegðun
- gera bekkjarsáttmála með bekknum
- skilgreina Mitt hlutverk – Þitt hlutverk og minnum reglulega á það
- minna nemendur á hlutverk á göngum, í matsal, í íþróttahúsi, í sundlaug, á ferðalögum og á skólalóð
- fjalla um þarfir einstaklinga og samstöðu um að allir geti uppfyllt þarfir sínar í skólanum
- halda reglulega bekkjarfundi þar sem m.a. er leyst úr ágreiningsmálum
- hafa eftirlit með líðan nemenda í frímínútum með fyrirspurnum og samstarfi við þá sem sinna eftirliti
- hvetja nemendur og foreldra til að gera viðvart ef þeir hafa grun um að einhver sé misrétti beittur
- ræða við samstarfsfólk og nemendur og ákveða hverjir fylgjast með nemendum sem eru í áhættuhópi eða grunur leikur á að verði fyrir áreiti/einelti
- fjalla markvisst um samskipti og veita nemendum sérstaka fræðslu um ofbeldi og einelti og afleiðingar þess
- gefa nemendum kost á að undirrita yfirlýsingu um vilja sinn til að leggja sitt af mörkum í baráttu gegn hvers kyns ofbeldi í skólanum
- biðja nemendur um að skrifa um líðan og bekkjaranda
- gera tengslakönnun í bekknum
- gera skólastofuna að griðastað þar sem öllum nemendum líður vel

- kenna nemendum um HLUTVERK sem einstaklingar velja sér í eineltismálum og hvetja þá til að taka stöðu varnarmanns, sjá mynd.

Ferli eineltismála

Eineltismál eru ólík og því verður að miða viðbrögð við hvert einstakt tilfalli. Nauðsynlegt er að bregðast strax við og setja af stað ákveðið vinnuferli.

Vinnuferli skólans má skipta í Könnunarferli (K) og Aðgerðaferli (A).

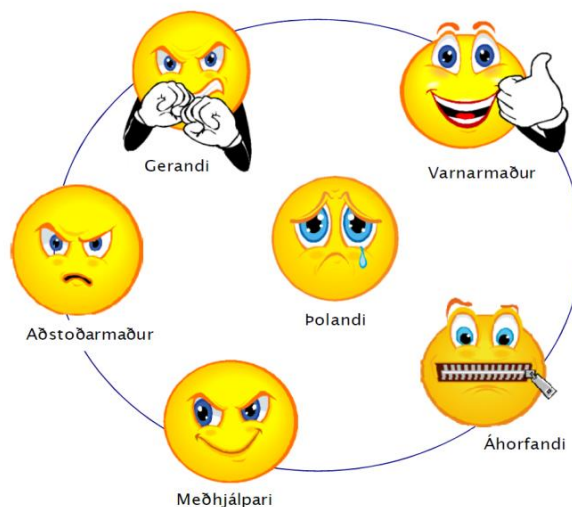
Könnunarferli

Grunur um einelti tilkynnist til umsjónarkennara, skólastjórnenda og aðgerðateymis. Umsjónarkennari gerir foreldrum / forráðamönnum viðvart (ef ábending kemur ekki þaðan) og biður þá að fylgjast með líðan barns í tiltekinn tíma. Þeir ræða við barnið daglega og skrá með skipulögðum hætti það sem fram kemur.

Umsjónarkennari leitar eftir frekari upplýsingum frá kennurum, starfsfólki skólans, foreldrum og nemendum.

Umsjónarkennari heldur fund með kennurum og starfsmönnum sem annast viðkomandi nemanda. Þeir fylgjast með þolanda og geranda í ákveðinn tíma og halda skrá yfir það sem þeir verða varir við.

Umsjónarkennari leggur fyrir tengslakönnun og/eða spurningalista um líðan í bekk.

Aðgerðaferli

Umsjónarkennari leggur upplýsingar sem hann hefur aflað fyrir aðgerðateymi skólans. Ef álitid er að um einelti sé að ræða kemur til frekari framkvæmda.

Aðgerðateymi vinnur með umsjónarkennara að upprætingu eineltisins og áætlun þar um er kynnt viðkomandi starfsmönnum innan skólans.

Foreldrar/forráðamenn þolanda og geranda eru kallaðir til samráðs.

Foreldrum er gerð grein fyrir:

Hverjar aðgerðir skólans eru til að aðstoða þolanda og geranda og hvaða afleiðingar það hefur ef einelti heldur áfram

Hvað foreldrar geta sjálfir gert til að aðstoða barn sitt

Mikilvægi samstarfs varðandi eftirfylgni máls

Að foreldrum geranda og þolanda standi til boða stoðþjónusta skólans (námsráðgjafi, skólaráðgjafi).

Áætlunin er kynnt foreldrum/forráðamönnum geranda og þolanda. Leitað er eftir góðri samvinnu þeirra við að fylgja áætluninni og stöðva eineltið.

Umsjónarkennari og/eða aðili úr aðgerðateymi ræðir einslega við geranda og þolanda. Áætlun er gerð um tímamörk og mat á aðgerðum.

Skil á milli þessara ferla eru ekki alltaf skýr. Þannig getur umsjónarkennari ráðfært sig við einstaklinga úr aðgerðateymi um öflun upplýsinga í könnunarferli (K). Þá getur kennari enn fremur hafist handa við aðgerðir til að uppræta mögulegt einelti á könnunarstigi.

Mikilvægt er að:

Öll málsatvik, mat á aðstæðum og framvinda séu færð til dagbókar og ákveður aðgerðateymi hver er ábyrgur fyrir því hverju sinni

Fyllsta trúnaðar sé gætt við meðferð eineltismála

Tveir aðilar taki viðtal við gerendur. Það undirstrikar alvöru málsins og kemur jafnframt í veg fyrir misskilning

Umsjónarkennari – námsráðgjafi eða skólaráðgjafi hitti þolanda og geranda reglulega og hafi reglulegt samband við foreldra

Byggja upp gott samstarf við forráðamenn

Í öllum tilvikum séu gefin skýr skilaboð um að einelti verði ekki liðið og að skólinn muni með öllum ráðum tryggja að einelti sem upp kemur ljúki strax.

Aðgerðaáætlun getur m.a. falið í sér:

Aukna gæslu sem miðar að því að stöðva einelti

Viðtöl við foreldra viðkomandi nemenda

Tengslakönnun í bekk

Breytta sætisskipan í bekk

Vinakerfi

Umfjöllun í bekk um einelti og eineltisyfirlýsingu skólans

Aukna áherslu á samskiptabók

Stuðning frá öðrum starfsmönnum

Birtingu aðgerðaáætlunar, t.d. öllum foreldrum í bekknum

Fund með öllum foreldrum eða hluta þeirra

Tímabundin aukin/hert viðurlög við einelti.

Foreldrar – er barn ykkar lagt í einelti?

Mögulegar vísbendingar:

Barnið virðist einangrað eða einmana

Einbeitingarörðugleikar, barnið hættir að sinna námi og einkunnir lækka

Barnið neitar að fara í skólann eða hræðist að fara eitt í og úr skóla, biður um fylgd og/eða fer aðra leið

Barnið skrópar og/eða kemur of seint

Breytingar á skapi, tíður grátur, viðkvæmni

Árásargirni og erfið hegðun

Lítið sjálfstraust, hræðsla, kvíði, svefntruflanir

Breyttar matarvenjur, lystarleysi eða ofát
Líkamlegar kvartanir
Áverkar, rifin föt og/eða skemmdar eigur
Barnið týnir peningum og/eða öðrum eigum
Barnið forðast ákveðnar aðstæður í skólanum t.d. leikfimi og sund
Barnið neitar að segja frá hvað amar að.

Hvað getið þið gert?

Rætt við og hlustað á barnið segja frá starfinu í skólanum og ferðum til og frá skóla
Haft samband við umsjónarkennara, námsráðgjafa, stjórnendur skólans og/eða forráðamenn gerenda
Brugðist við vanda barnsins með þolinmæði og umhyggju
Látið barnið finna að það á ekki sök á eineltinu.

Foreldrar - er barn ykkar gerandi?

Mögulegar vísbendingar:

Barnið er árásargjarnt og sýnir yfirgang
Barnið uppnefnir, stríðir og hótar
Barnið stjórnar vinum og útilokar einhvern úr vinahópnum
Barnið er ógnandi í samskiptum
Barnið talar niðrandi um aðra.

Hvað getið þið gert?

Gefið barninu skýr skilaboð um að einelti er alvarlegt mál og slík hegðun verði ekki liðin
Fylgst vel með barninu og lagt ykkur fram um að kynnast vinum þess og hvernig það ver frítíma sínum
Haft samband við skólann og fengið aðstoð við að bæta og breyta hegðun barnsins.

Foreldrar - fylgist með samskiptum barna

Einelti viðgengst oft vegna þess að nemendur vilja ekki vera stimplaðir sem klöguskjóður. Ræðið við börnin ykkar um muninn á því að klaga og segja frá. Með því að segja frá er hugsanlega verið að koma öðrum til aðstoðar sem líður illa.

Foreldrar eru bestu kennarar barna sinna og grunnur að góðum samskiptum er lagður á unga aldri. Foreldrar eru hvattir til að ræða um líðan og samskipti við börnin. Mikilvægt er að hafa strax samband við umsjónarkennara til að ræða áhyggjur af líðan barnsins í skólanum eða ef grunur vaknar um að einelti sé í gangi í félagahópnum. Gott upplýsingaflæði milli heimilis og skóla er forsenda þess að vel gangi að sporna við einelti.

Heimasíður og efni um eineltismál:

Heimasíður um einelti og samskiptamál:

Áfengis- og vímuvarnarráð <http://www.vimuvarnir.is>

Barna- og unglíngageðdeild Landspítala Íslands (BUGL) <http://www2.landspitali.is/bugl/>

Barnaheill <http://www.barnaheill.is/>

Barnalög <http://www.domsmalaraduneyti.is/raduneyti/starfssvid/barnamal/>

Barnaverndarstofa <http://www.bvs.is/>

Doktor.is <http://www.doktor.is/>

Fjölskyldumiðstöðin á Heilsuverndarstöðinni <http://www.barnivanda.is/>

Foreldrahús <http://www.foreldrahus.is>

Geðrækt <http://www.ged.is/>

Götusmiðjan <http://www.gotusmidjan.is/>

Heimili og skóli <http://www.heimiliogskoli.is/einelti/>

Hitt húsið <http://www.hitthusid.is>

Hugarafli <http://www.hugarafi.is/?c=a8news3&id=2&lid=40&pid=>

Hugskot <http://frontpage.simnet.is/hugskot/>

Menntamálaráðuneytið <http://www.menntamalaraduneyti.is>

Olweus <http://www.olweus.is>

Persona.is <http://www.persona.is/index.asp>

Regnbogabörn <http://regnbogaborn.is>

SAFT <http://www.saft.is>

SÁÁ <http://www.saa.is>

Skoðun.is/einelti <http://www.skodun.is>

Rauði krossinn: Ef ég bara hefði vitað <http://rki.is>

Tóbaksvarnarnefnd <http://www.reyklaus.is>

Tótalráðgjöf <http://www.totalradgjof.is>

Umboðsmaður barna <http://www.barn.is>

Námsefni og myndir um einelti:

Að vaxa úr grasi fyrir 1. til 5. bekk <http://namsgagnastofnun.is/allt-namsefni/vorunr/2788>

Gaman saman fyrir yngstu börnin <http://namsgagnastofnun.is/allt-namsefni/vorunr/1001>

Samvera - verum vinir fyrir yngsta stig og miðstig <http://namsgagnastofnun.is/allt-namsefni/vorunr/288>

Að ná tókum á tilverunni fyrir mið- og unglíngastig <http://namsgagnastofnun.is/allt-namsefni/vorunr/1251>

Saman í sátt – handbók um leiðir til að fást við einelti og samskiptavanda í skólum <http://namsgagnastofnun.is/allt-namsefni/vorunr/997> Í bókinni má m.a. finna leiðbeiningar í viðtalstækni við gerendur og þolendur eineltis auk þess sem í henni er spurningalisti sem leggja má

fyrir nemendur til að kanna stöðu mála. Spurningarlistinn er aðgengilegur á http://www.nams.is/pdf/saman_spurn.pdf

Í sátt og samlyndi. Áhersla er á samskiptafærni og reiðistjórnun. Sérstakar kennslustundir eru tileinkaðar einelti og yfirgangi. Um er að ræða kennsluleiðbeiningar með vinnublöðum til ljósritunar <http://www.nams.is/allt-namsefni/vorunr/1028>

Einelti—helvíti á jörð. Heimildarmynd með viðtölum við fórnarlömb eineltis <http://www.nams.is/allt-namsefni/vorunr/2881>

Katla gamla - Leikin mynd eftir sögu Iðunnar Steinsdóttur <http://www.nams.is/allt-namsefni/vorunr/3236> Myndinni fylgja nýútkomnar kennsluhugmyndir á pdf: http://www.nams.is/katla_gamla/katla_gamla_klb.pdf

Ýmsir leikir, Þjóðleikhúsið – <http://fd.leikhusid.is/Forsida/Leiklistiskolum/>

Bækur um einelti/áreitni/stríðni:

Andersen, H.C.: Ljótí andarunginn

Andrés Indriðason: Mundu mig, ég man þig

Arnheiður Borg: Valli á enga vini

Arnheiður Borg: Rut fer í nýjan skóla; Rut á afmæli; Rut og Gunnar; Rut og raddirnar tvær

Auður Jónsdóttir: Heillaráð Ófeigs; (smásaga í 23. apríl), Félag Íslenskra bókaútgefenda 2004

Birkeland, Thøger: Lassi í baráttu; Æskan, 1983

Carpelan, Bo: Boginn; Paradís; Iðunn, 1968 og 1973

Eðvarð Ingólfsson: Hnefaréttur; Æskan, 1981

Egill Egilsson: Sveindómur; Iðunn, 1979

Elfa Gísladóttir: Solla bolla; Solla bolla og Támína

Fossum, Gunnvor: Vertu Hugrökk Lilla

Friðrik Erlingsson: Litla lírfan ljóta (Myndband)

Golding, William: Höfuðpaurinn; (Lord ogf the flies), AB, 1970

Gribe, Maria: Elvis Karlsson; Elvis, Elvis; Hagprent, 1978 og 1979

Guðmundur Ólafsson: Klukkubjófurinn klóki

Guðrún Helgadóttir: Bækurnar um Jón Odd og Jón Bjarna; Í afahúsi

Gunnhildur Hrólfsdóttir: Þið hefðuð átt að trúa mér

Hallfríður Ingimundardóttir: Pési og verndarenglarnir; Mál og menning, 1998

Hartmann, Evert: Einn í stríði

Haugen, Tormod: Náttfuglarnir; Jóakim; Iðunn, 1981 og 1985

Helga Ágústsdóttir: Ekki kjafta frá

Helgi Jónsson: Skotin! Saga um vináttu

Herdís Egilsdóttir: Vatnsberarnir; AB, 1992

Jacobson, Gun: Bróðir minn frá Afríku; Æskan, 1978

Janson, Tove: Pípuhattur galdrakarlansins; Örn og Örlygur, 1992

Janus, Grete: Láki – skemmtilegu smábarnabækurnar 7, Bókaútgáfan Björk Janus, Grete: Stubbur – skemmtilegu smábarnabækurnar 4 Bókaútgáfan Björk Karl Helgason: Í pokahorninu; Vaka Helgafell, 1990

Kirkegaard, Ole-Lund: Gúmmí Tarsan; JPV, 2002

Kristín Steinsdóttir (Léttlestrarbækur): Trú, von, Kærleikur; Ugly sat á kvisti; Átti börn og misti; Eitt, tvö, þrjú; Og það varst þú

Kristín R. Thorlacius: Sunna þýðir sól; Muninn, 1999

Kristín Helga Gunnarsdóttir: Mói hrekkjusvín; Mál og menning 2000

Lindgren, Astrid: Bróðir minn ljónshjarta; Mál og menning, 1991

Ljone, Oddmundur: Villtur vegar

Guðrún Ásmundsdóttir: Lóma; Höfundur 2000

Marinó L. Stefánsson: Dís í Dunhaga

Nöslinger, Christine: Skólasögur af Frans; Sögur af Frans

Ragnheiður Gestsdóttir: Leikur á borði; Vaka Helgafell, 2000

Ragnar A. Þorsteinsson: Röskir strákar og ráðsnjallir

Ragnheiður Jónsdóttir: Í Glaðheimum

Sigríður Eypórsdóttir: Lena Sól

Stark, Ulf: Ekki bara töffarar

Stefán Jónsson: Fólkið frá Steinshóli; Óli frá Skuld

Thor, Annika: Sannleikann eða áhættuna; Æskan, 1999

Thorvall, Kerstin: Pétur og Sóley Valgeir Skagfjörð; Saklausir Sólardagar Vestly, Anne-Cath: Óli alexander á flugi Þorsteinn Marelsson: Milli vita

Jón Sveinbjörn Jónsson: Pétur hittir Svart og Bjart; PP forlag, 2002